

اعتبار عقلي و شرعی رأی اکثریت

مسعود اهامی

www.ketab.ir

سرشناسه: امامی، مسعود، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: اعتبار عقلی و شرعی رای اکثریت / نویسنده مسعود امامی.

مشخصات نشر: تهران: آدینه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۱۶ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۹۸-۳۷-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: دموکراسی — جنبه‌های مذهبی — اسلام

موضوع: Democracy — Religious aspects — Islam

موضوع: اسلام و دولت

موضوع: Islam and state

موضوع: آزادی

موضوع: Liberty

موضوع: آزادی — جنبه‌های مذهبی — اسلام

موضوع: Liberty — Religious aspects — Islam

رده بندی کنگره: ۳۲۰.۷۸

رده بندی دیویی: ۳۲۲.۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳ ۷۹۸۹

وضعیت رکورد: فیبا

اعتبار عقلی و شرعی رای اکثریت

نویسنده: مسعود امامی

ناشر: انتشارات آدینه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۹۸-۳۷-۹

تلفن مرکز پخش: ۸۸۵۴۶۶۰۲ و ۰۹۱۲۱۲۶۱۳۷۰

www.AdinehBook.com

هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق استفاده از کتاب برای چاپ و نشر تمام یا بخشی از این اثر را به هر صورت اعم از دیجیتال، چاپ کتاب یا جزوه و حتی برداشت به صورت دستنویس ندارد و متخلفین به موجب بند ۵ از ماده‌ی قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد جدی قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست

- مقدمه ۹
- فصل اول: تبیین مفاهیم ۱۳
۱. آزادی تکوینی و آزادی تشریحی ۱۳
۲. حکومت، سلوب و داور نهایی ۱۵
۳. دموکراسی ۱۸
- فصل دوم: بررسی قلمرو انی اعتبار رأی اکثریت ۲۷
- مبنای اول: حق تعیین سرنوشت ۲۷
۱. آزادی تکوینی مقصد، رشد ۲۸
۲. حق تعیین سرنوشت حکمی فرادینی ۴۰
۳. اطلاق حق تعیین سرنوشت ۴۳
۴. حق تعیین سرنوشت و ضرورت قریب اجری ۴۷
۵. حق تعیین سرنوشت و اعتبار رأی اکثریت ۵۱
۶. رأی اکثریت و داور نهایی ۵۲
۷. حق تعیین سرنوشت و آرمان آزادی ۵۳
۸. حق تعیین سرنوشت در نظام جمهوری اسلامی ایران ۵۴
۹. نتایج مبنای حق تعیین سرنوشت ۵۹
- مبنای دوم: کشف حقیقت ۶۰
۱. گزارشی از موافقان و مخالفان مبنای کشف حقیقت ۶۰

۶..... اعتبار عقلی و شرعی رأی اکثریت

۲. نتایج مبنای کشف حقیقت ۶۹

مبنای سوم: مشروعیت دینی ۷۳

۱. گزارشی از موافقان و مخالفان مبنای مشروعیت دینی ۷۵

۲. شورا ۸۸

۳. نتایج مبنای مشروعیت دینی ۹۱

مبنای چهارم: مصلحت ۹۳

۱. گزارشی از موافقان مبنای مصلحت ۹۴

۱. نتایج مبنای مصلحت ۹۶

مبنای پنجم: مفهویت ۹۷

نتیجه مبنای سولیتا ۱۰۳

جمع بندی ۱۰۴

فصل سوم رأی اکثریت در قرآن کریم ۱۰۷

۱. دلایل قرآنی عدم اعتبار رأی اکثریت ۱۰۷

دلیل اول ۱۰۸

اشکال اول ۱۱۱

اشکال دوم ۱۱۲

دلیل دوم ۱۱۶

اشکال ۱۱۶

۲. دلایل قرآنی اعتبار رأی اکثریت ۱۱۷

۳. اکراه در دین در نگاه عالمان دینی ۱۲۹

فصل چهارم رأی اکثریت در سیره معصومان (ع) ۱۳۹

۱. اعتبار رأی اکثریت و نظریه امامت ۱۳۹

مقدمه

در دنیای امروز، مراجعه به آرای عمومی و ترجیح رأی اکثریت در تصمیم‌گیری‌های سیاسی، به یک ارزش جهانی تبدیل شده است. در بیشتر کشورها، انتخاب نوع حکومت، قانون اساسی، عالی‌ترین مقام مسؤول در کشور و نمایندگان مجلس، بر اساس رأی اکثریت می‌باشد. تصمیم‌گیری در مجالس و شوراها نیز بر اساس ترجیح رأی اکثریت است. قاعده اعتبار رأی اکثریت حتی در بسیاری از جمع‌های کوچک و خانوادگی نیز جاری است و اعضای یک جمع در امور اسلامی که به همه اعضا مربوط می‌باشد، پس از اعلام نظر همه، معمولاً در نهایت به رأی اکثریت عمل می‌کنند.

نظام جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست و مهم‌ترین تصمیم‌گیری‌های جمعی در آن، مانند انتخاب نوع حکومت، قانون اساسی، ولی فقیه، رئیس‌جمهور و نمایندگان مجالس شورای اسلامی و خبرگان رهبری بر اساس اعتبار رأی اکثریت شکل می‌گیرد.

امروزه دیدگاه اسلام درباره مراجعه به آرای عمومی و ترجیح رأی اکثریت و حوزه اعتبار آن، دغدغه ذهنی بسیاری از مسلمانان است و

۱۰ اعتبار عقلی و شرعی رأی اکثریت

دانشمندان مسلمان و غیرمسلمان پژوهش‌های مختلفی در این زمینه انجام داده‌اند و دیدگاه‌های متفاوتی نیز در این زمینه ارائه شده است. دست‌یابی به دیدگاه اسلام در این باره، برای مردم ایران و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی که می‌کوشند تحت حکومتی مبتنی بر آموزه‌های اسلام زندگی کنند، امری بسیار مهم است.

در باره اعتبار یا عدم اعتبار رأی اکثریت، دست‌کم دو قول موافق و مخالف وجود دارد. اما با دقت در دیدگاه‌های موافقان و مخالفان، این نتیجه به دست می‌آید که آن‌ها دارای مبانی مختلفی هستند و نمی‌توان همه مخالفان یا موافقان را دارای یک دیدگاه دانست. چه بسا بنا بر نظر کسانی، رأی اکثریت بر اساس یک مبنا، دارای اعتبار و حجیت باشد و بر اساس مبنا یا مبانی دیگر فاقد اعتبار باشد. بنابراین آنچه در تفکیک دیدگاه‌ها و بالتبع در نقد و بررسی آن‌ها نقش اصلی را دارد، مبانی آن‌ها است. از این رو می‌بایست بر اساس مبانی به طرح دیدگاه‌ها پرداخت. مهم‌ترین مبانی برای اعتبار رأی اکثریت عبارتند از: حق تعیین سرنوشت، کشف حقیقت، مشروعیت دینی، مصلحت و رفاه. مستند اعتبار رأی اکثریت بر اساس هر یک از این مبانی می‌تواند دلایل عقلی یا نقلی باشد.

در این نوشتار کوشش شده تا این ادعا اثبات شود که مبنای حق تعیین سرنوشت که مبتنی بر ادله متقن عقلی و شرعی است، تنها مبنای استواری است که می‌تواند بیشتر موارد مراجعه به آرای عمومی در جوامع امروز - نه همه آنها - و ترجیح رأی اکثریت در آنها را موجه سازد. عدم توجه بیشتر صاحب نظران به این مبنا و اظهار نظر آنها درباره

اعتبار یا عدم اعتبار رأی اکثریت بر اساس سایر مبانی - بخصوص مبانی کشف حقیقت - موجب آشفتگی مباحث پیرامون این موضوع شده است. بر این اساس، تبیین مبانی مختلف صاحب نظران برای اعتبار یا عدم اعتبار رأی اکثریت و اقتضانات هر یک از این مبانی و تفکیک آنها به جهت جلوگیری از درهم آمیختگی مباحث علمی در این باره، هدف مهم دیگری است که این نوشتار در پی آن است.

مهم‌ترین نکته‌ای که این نوشتار آن را به اثبات می‌رساند بدین قرار است که بیشتر صاحب نظران در حوزه فقه و اندیشه اسلامی با توجه به مبانی کشف حقیقت، اعمار رأی اکثریت را انکار کرده‌اند. آنان ادعا کرده‌اند که رأی اکثریت کشف از حقیقت نیست، چه بسا اقلیت یک جامعه بر حق، و اکثریت در کمران باشند، پس سزاور نیست در تصمیم‌گیری‌های جمعی به رأی اکثریت عمل شود. ادعای این گروه از اندیشمندان در باره عدم اعتبار رأی اکثریت مبتنی بر مبانی کشف حقیقت است و این ادعا بر اساس این مبنا درست و منطقی است، اما نکته‌ای که آنها بدان توجه نکرده‌اند این است که بیشتر موارد مراجعه به آرای عمومی در جوامع امروز برای کشف حقیقت نیست، بلکه برای این است که انسان‌ها خودشان باید برای زندگی خود تصمیم بگیرند و کسی نمی‌تواند آنها را مجبور به رفتاری کند که خلاف خواست آنها است، هر چند رفتار آنها نادرست باشد. از چنین مبانی تعبیر به حق تعیین سرنوشت شده است و راهکار اجرایی آن در تصمیم‌گیری‌های جمعی عبارت از مراجعه به آرای عمومی و ترجیح رأی اکثریت است.

برای اثبات این ادعا در این نوشتار نخست به تبیین مفاهیم مرتبط

۱۲..... اعتبار عقلی و شرعی رأی اکثریت

پرداخته می‌شود، سپس هر یک از میانی پنج گانه مورد بررسی عقلی قرار گرفته و نتایج منطقی اعتبار رأی اکثریت بر اساس هر یک از آنان تبیین می‌گردد. در مرحله بعد، اعتبار رأی اکثریت از دیدگاه قرآن کریم و سیره معصومان (ع) بر اساس مبنای حق تعیین سرنوشت و عدم اعتبار آن بر اساس مبنای کشف حقیقت به اثبات می‌رسد.

www.ketab.ir